

культури відсутнє багатоголосся і поліфонія. Для китайської ментальності не є характерним зовнішній прояв почуттів, тож робота над відтворенням класичної та романтичної музики відбувається насамперед через внутрішні відчуття виконавців. До того ж, китайським концертним музикантам, які отримують вищу освіту на батьківщині, а не в Європі чи Америці, доволі складно зрозуміти сутність багатьох позначок характеру музики західними композиторами та відчути їх. Отже, процес осягнення ними сутності таких творів має відбуватися здебільшого на інтуїтивному рівні при детальному вивченні оригінальних текстів.

Пань Хе

ANNÉES DE PÈLERINAGE ПІАНІСТКИ ЗІ ЗІ

Ран Хе

ANNÉES DE PÈLERINAGE BY PIANIST ZI ZI

Китайська піаністка Цзо Чжан (нар. 1988 р.) належить до найяскравіших представниць світової музичної еліти сучасності. Її різноманітні сольні програми, численні виступи з кращими оркестровими колективами світу, а також як ансамблевої виконавиці не залишають байдужими слухачів на будь-якому континенті.

Насичена гастрольна діяльність музикантки, що розпочалася з дитячих років, триває постійно. Єдиним виключенням у її виконавській кар'єрі став сезон 2019/2020 рр., коли народження доньки збіглося з пандемією, й ці дві обставини на понад рік призупинили її концертні мандри світом. Таке творче мандрівне життя притаманно більшості сучасних великих артистів, які не уявляють себе без сцени та постійного спілкування з публікою.

Для Цзо Чжан, яка має сценічне ім'я Зі Зі, такі переміщення світом розпочалися у віці років, коли її батьки переїхали з Китаю до Німеччини, де отримали роботу. Саме в Берліні розпочалося навчання дівчинки гри на фортепіано. За два роки родина повернулася в Китай, де протягом десяти наступних років Цзо вчилася в школі мистецтв Шеньчжєня. Проте і цей період не обійшовся без подорожей, адже талановита піаністка неодноразово брала участь у конкурсах національного й міжнародного рівнів, на кожному отримуючи звання лауреата або переможниці, і численних концертах у різних містах Китаю, і Німеччині, Франції, США, Україні, Нідерландах.

У 17-річному віці дівчина переїхала до США, де продовжила здобувати музичну освіту в Джульєрдській школі. І знову її супроводжували постійні концертні поїздки, звання лауреата конкурсу Королеви Єлизавети в Брюсселі і робота в оркестрі BBC New Generation у Лондоні. Нині гастрольні подорожі піаністки охоплюють усі континенти й десятки країн світу. Серед її численних партнерів по виступах — провідні сучасні диригенти та інструменталісти.

До великого й різностильового репертуару Зі Зі чи не постійно входять твори завзятого мандрівника XIX ст. Ф. Ліста, які завжди захоплено сприймаються публікою. Не випадковим є те, що на першому записаному музиканткою CD містилися виконані нею з оркестром Philharmonia & Мо під орудою Пааво Ярві, випущеному в жовтні 2019 р., були концерти М. Равеля і Ф. Ліста. А другий диск, записаний восени 2021 р. і випущений Зі Зі в травні 2022 р., має назву "The Journey" (подорож або мандрівка). На цьому диску піаністка записала твори самого Ф. Ліста

з кожного з трьох частин циклу «Роки мандрів»: «Долина Обермана» (I том — Швейцарія), «Тарантела» (доповнення до II тому — Венеція і Неаполь) і «Фонтани вілли д'Есте» (III том — Італія). Саме ці п'єси, на думку Зі Зі, якнайкраще уособлюють загальний тон кожної з частин циклу і найбільш суголосні їй як мисткині.

Окрім перелічених, піаністка також вибирала музичні твори композиторів, які або перебували під сильним впливом Ліста, або тісно пов'язані з ним. Так, у новому альбомі вона виконує прелюдію до першої дії опери Р. Вагнера «Трістан та Ізольда» у транскрипції З. Кочіша, адже Вагнер і Ліст були не лише друзями, а й пов'язаними одруженням Вагнера з донькою Ліста Козімою. На цьому диску презентований і твір М. Равеля «Гра води», який був створений французьким митцем під впливом лістівських «Фонтанів вілли д'Есте». Нарешті, до цих творів піаністка додала також запис «Неаполітанської сюїти для фортепіано» Ф. Пуленка — як відгомін Неаполя в Ліста, а також «Drei Klavierstücke» op. 11 А. Шенберга — як символ продовження новаторських пошуків різноманітних барв фортепіано, започаткованих Лістом.

Ідея записати такий CD виникла в Зі Зі, за її словами, з міркувань стосовно того, що подорожі є невід'ємною частиною життя кожного музиканта, а в епоху після пандемії складність і незручність подорожей надають цьому альбому особливого значення, адже з музикою ми все ще продовжуємо нашу музичну подорож. До речі, коли міжнародні кордони через пандемію ще були зачинені, піаністка, яка нещодавно стала мамою, гастролями подорожами різними містами Китаю в 2021 р. з виконанням програм із творів Ф. Ліста відзначила 210-річний ювілей угорського митця. Першим виконаним твором у цих гастролях Зі Зі усередині країни став Перший фортепіанний концерт Ліста з філармонічним оркестром Гонконгу під керуванням Крістофа Конча, що прозвучав 5 травня в Культурному центрі Гонконгу.

У вересні того ж 2021 р., коли обмеження на пересування світом вже були пом'якшено, на Люцернському музичному фестивалі Зі Зі зіграла три номери з «Років мандрів», які записувала на CD. За відгуком критика, «...Зі Зі наповнила «Vallée d'Obermann» тим, що звучало як дитячий голос: невинний, допитливий, схильний до вагань, перед тим, як вибухнув чистий динаміт, а потім настала майже спричинена наркотиками нірвана завершення твору. «Les Jeux de aux à la Villa d'Este» невблаганно бризкали й бризкали так, що піаністці довелося з зусиллям витерти лоб, а швидкість деформації Тарантелли разом із приголомшливим синкопом завершила сольний концерт пишним феєрверком. Зі Зі тупнула ногою й широко всміхнулася, відчувши, що її дебют на фестивалі пройшов з відмінною оцінкою». Окрім цих п'єс піаністка виконала цикл М. Равеля «Нічний Гаспар», який, подібно до трансцендентних етюдів Ліста, був охарактеризований самим композитором як «три романтичні поеми трансцендентної віртуозності».

До репертуару музикантки, окрім першого, постійно входить і другий концерт Ліста для фортепіано з оркестром. Так, після виконання Зі Зі цього твору в Гонконгу в 2023 р. місцева преса відзначила майстерність китайської піаністки, «в інтерпретації якої вразила не лише енергійна спритність іскристих пробіжок чи ідеально підібрані каскадні подвійні октави. У більш рефлексивні та витончені моменти вона також виявляла багато інтимної ніжності, насолоджуючись грайливою віддачею та ніжністю».

Як виконавиця камерної музики, Зі Зі входить до складу фортепіанного тріо музики, вона здійснила декілька великих подорожей зі своїми колегами по

утвореному в другій половині 2010-х рр. фортепіанного тріо “Z.E.N.”, до якого, окрім неї, ввійшли яскраві музиканти Естер Ю і Нурек Ахназарян, кожен з яких провадить активну сольну концертно-гастрольну діяльність. Проте музиканти збираються для запису нового диску або участі в черговому яскравому проєкті, фестивалі чи спеціальному гастрольному турі на кшталт концертної подорожі різними штатами США або виступів у шести містах Австралії.

Зазначені факти переконливо свідчать про значення мандрівної філософії у творчості Ф. Ліста у виконавській діяльності Зі Зі, яка є уособленням сучасного музиканта-гастролера.

Т. Шершова, М. Рагуліна

**ТРАНСФОРМАЦІЯ ВОКАЛЬНИХ ТЕХНІК:
ВІД КЛАСИЧНОГО СПІВУ ДО СУЧАСНИХ ЕСТРАДНИХ ПРАКТИК**

T. Shershova, M. Rahulina

**TRANSFORMATION OF VOCAL TECHNIQUES:
FROM CLASSICAL SINGING TO MODERN POPULAR PRACTICES**

Сутність проблеми пошуків ефективних вокальних технік вимагає від викладачів вищих навчальних закладів осмислення феномену їхньої трансформації, яка відбувалася упродовж століть. Існує багато підходів до розуміння поняття вокальної техніки. Ми трактуємо його як свідоме керування процесом звукоутворення, яке досягається розвитком спеціальних компетентностей, заснованих на поєднанні вокальних умінь і навичок.

На сучасному етапі розвитку досліджень цього питання відомо, що зародження вокальної педагогіки тісно пов'язане з виникненням оперного жанру, яке відбулося наприкінці XVII ст. Відтоді формувалися вокальні педагогічні школи: венеціанська оперна школа К. Монтеверді, що була головною в становленні італійської вокальної школи *bel canto*; французька національна вокальна школа композитора і педагога Ж.-Б. Люллі, яка базувалася на прийомах афективної декламації. П. Гара, О. Шорон та інші педагоги Паризької консерваторії мали різні підходи до формування співацького голосу: одні наслідували італійську школу, а інші були прихильниками поглядів Ж.-Б. Люллі та декламаційної школи.

Вокальна педагогіка Франції XIX ст. представлена діяльністю трьох найвидатніших представників вокального мистецтва — співака-реформатора Ж. Дюпре, педагогічна методика вченого М. Гарсія-сина та оперного співака, професора Паризької консерваторії Ж. Фора; німецька національна вокальна школа Ф. Шмітта сформувалась в середині XIX ст., не визнавала прикриття верхнього діапазону, вважаючи, що це призводить до руйнування голосу. Пізніше німецький вокальний педагог Ю. Гей виокремлював три періоди розвитку однорідного звучання співоного голосу по всьому діапазону: формування натурального, нормального та ідеального тону.

Вокальна педагогіка XX століття характеризується пошуком нових форм: цей період розширює поняття «італійської школи співу», від співака вимагається бути не тільки високо професійним вокалістом, але й інструменталістом, добре відчувати форму та інтонації. Заняття в консерваторії базуються на загальних установках